

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського**

Кафедра туризму

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету туризму

В.З.Холявка

“ _____ ” _____ 2015 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Методологія та організація наукових досліджень в туризмі»

(назва навчальної дисципліни)

галузь знань _____ 01 Освіта

(шифр і назва напрямку)

спеціальності : 242 «Туризм»

(шифр і назва спеціальності)

інститут, факультет, відділення: факультет туризму

(назва інституту, факультету, відділення)

рівень освіти: _____ Магістр _____

спеціалізація: _____ 8.14010301 «Туризмознавство»

Робоча програма навчальної дисципліни «**«Методологія та організація наукових досліджень в туризмі»**» для студентів спеціалізації 8.14010301 «Туризмознавство», 242 «Туризм».

І с. (денна форма навчання)

Розробник: д-р геогр. наук, проф. Штойко П. І.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри туризму.

Протокол від. “ ____ ” _____ 20__ року № ____

Завідувач кафедри туризму

(підпис) (Волошин І.М.)

“ ____ ” _____ 20__ року (прізвище та ініціали)

© _____, 20__ рік

© _____, 20__ рік

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни		
		денна форма навчання	заочна форма навчання	
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 1401 «Сфера обслуговування»	Нормативна		
Модулів – 1	Напрямок підготовки: 8.14010301 «Туризмознавство»	<i>Рік підготовки:</i>		
Змістових модулів – 2		5-й	-	
ІНДЗ: -		<i>Семестр</i>		
Загальна кількість годин - 90		10-й	-	
		<i>Лекції</i>		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2; самостійної роботи студента – 4,6	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <i>магістр</i>	16 год.	-	
		<i>Практичні, семінарські</i>		
		14 год.	-	
		<i>Лабораторні</i>		
		-	-	
		<i>Самостійна робота</i>		
		60 год.	-	
ІНДЗ: -				
		Вид контролю: залік	-	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

- для денної форми навчання – 30/60.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни “Методологія та організація наукових досліджень” є підготовка студентів до проведення самостійних

наукових досліджень і написання дипломної (магістерської) роботи освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст / магістр.

Завдання:

- детальне заглиблення у науково-пошукову роботу як одну із найважливіших сфер діяльності людства;
- вивчення джерел інформації та способів їх пошуку;
- вивчення методики та методів наукових досліджень;
- вміння їх застосовувати до власних наукових досліджень;
- знання технологічних і технічних основ написання й оформлення дипломної роботи та інших наукових праць.

Вимоги до знань і умінь студентів

В результаті вивчення даної дисципліни студент повинен

знати: основні загальнонаукові методи пізнання, парадигми землезнання, методологічні принципи, базові теоретичні положення організації наукових досліджень; методіку та окремі методи проведення наукових досліджень; особливості написання наукових праць різних рівнів (реферат, стаття, дипломна тощо);

вміти: застосовувати різноманітні підходи та методи для організації та проведення наукових досліджень; використовувати різноманітні джерела інформації, їх аналізувати та робити власні висновки та ствердження; технічно оформляти дипломну роботу.

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Наука і наукові дослідження як напрям діяльності.

Тема 1. Наука і наукові дослідження.

Тема 2. Форми і методи наукового пізнання

Тема 3. Методологічний аналіз науки.

Тема 4. Організація та планування наукових досліджень.

Тема 5. Інформаційне забезпечення наукових досліджень.

Тема 6. Карта як специфічний засіб пізнання в географії і туризмі.

Змістовий модуль 2. Написання дипломної роботи освітньо-кваліфікаційного рівня магістр. Магістерська робота як важлива складова наукових досліджень. Поняття, загальна характеристика і вимоги до дипломних робіт. Основні етапи підготовки дипломних робіт. Структура та технічне оформлення дипломних робіт. Підготовка до захисту та захист магістерської роботи. Вимоги до оформлення тез доповідей і статей.

1. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усь о- го	у тому числі					ус ьо - го	у тому числі				
		л	п/с	ла б	ін д	с.р		л	п	ла б	ін д	с. р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Наука і наукові дослідження як напрям діяльності.												
Тема 1. Наука і наукові дослідження	12	2	2			8						
Тема 2. . Форми і методи наукового пізнання	13	3	2			8						
Тема 3. Методологічний аналіз науки	12	2	2			8						
Тема 4. Організація та планування наукових досліджень	13	3	2			8						
Тема 5. Інформаційне забезпечення наукових досліджень	10	1	1			8						
Тема 6. Карта як специфічний засіб пізнання в географії і туризмі	10	1	1			8						

Разом за змістовим модулем 1	70	12	10			48						
Модуль 2. Написання дипломної роботи освітньо-кваліфікаційного рівня магістр.												
Тема 7. Магістерська робота як важлива складова наукових досліджень		4	4			12						
Разом за змістовим модулем 2	20	4	4			12						
Усього годин	90	16	14			60						

5. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	Методологія та методи наукових досліджень.	2
2	Методика дослідження національного туристичного ринку	2
3	Соціологічні методи дослідження	3
4	Методи статистичного спостереження у туризмі	2
5	Вибір та обґрунтування теми магістерської роботи	3
6	Організація та планування наукових досліджень та їх інформаційне забезпечення	2
7	Магістерська робота, її підготовка та публічний захист	2
	Разом	16

6. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ (не передбачені)

7. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ (не передбачені)

8. САМОСТІЙНА РОБОТА*

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Наукові дослідження як напрям діяльності	
Тема 1. Наука і наукові дослідження. Рівні наукового пізнання	8
Тема 2. Форми і методи наукового пізнання	8
Тема 3. Методологічний аналіз у розвитку наукових досліджень	8
Тема 4. Організація та планування наукових досліджень.	8
Тема 5. Інформаційне забезпечення наукових досліджень	8
Тема 6. Карта як специфічний засіб пізнання в географії і туризмі.	8
Разом – змістовний модуль 1	48
Змістовий модуль 2. Написання дипломної роботи освітньо-кваліфікаційного рівня магістр	
Тема 7. Магістерська робота як важлива складова наукових досліджень	12
Разом – змістовний модуль 2	12
Усього годин	60

*самостійна робота передбачає опрацювання лекційного матеріалу і підготовку до семінарських та практичних занять

9. ІНДИВІДУАЛЬНІ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ

(не передбачені)

10. ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У структурі навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» виділяються два змістовних модулі. Перший змістовий модуль

«Наукові дослідження як напрям діяльності» показує загальні засади здійснення науково-пошукової діяльності; другий змістовний модуль розкриває організацію та технологію написання та оформлення дипломних робіт освітньо-кваліфікаційного рівня магістр.

Під час проведення аудиторних занять застосовуються практичні **методи навчання** (у ході виконання практичних робіт) та наочна презентація матеріалу (переважно, - під час лекцій). Крім дискриптивних (лекція, бесіда і дискусія під час семінарських занять) та наочно-практичних методів навчання, у ході вивчення навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» можна використовувати й інші методи навчання: індуктивний і дедуктивний, порівняння і проблемно-пошуковий, методи організації самостійної роботи студентів. Також необхідно використовувати методи мотивації і стимулювання навчальної діяльності (зокрема, метод формування пізнавального інтересу) та методи контролю і самоконтролю у навчанні.

Під час вивчення навчальної дисципліни використовуються такі методи:

- лекції, у тому числі із застосуванням технічних засобів (мультимедійний проектор);

- семінарські заняття, які спрямовані на обговорення наперед визначених питань для закріплення лекційного матеріалу та контролю за виконанням самостійної роботи студентами;

Лекційна форма навчання поєднується з різними видами практичних та семінарських занять, на яких закріплюються і поглиблюються одержані на лекціях знання, що сприяє виробленню вмінь та навичок практичної діяльності. Необхідним елементом успішного засвоєння навчального матеріалу дисципліни є самостійна робота студентів з науковою літературою та інформаційними джерелами в мережі Інтернет.

11. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

ТА РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЩО ПРИСВОЮЄТЬСЯ СТУДЕНТАМ

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Форми проведення поточного контролю під час навчальних занять визначаються кафедрою і відображаються у робочому плані дисципліни. Тестовий контроль можна проводити як на практичних, так і на лекційних заняттях. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання на певному освітньо-кваліфікаційному рівні або на окремих його завершальних етапах. Підсумковий контроль включає семестровий контроль та державну атестацію студента. Семестровий контроль проводиться за питаннями, що винесені на підсумкову контрольну роботу. Остаточним підсумковим контролем знань є залік. Під час його враховуються результати здачі усіх видів навчальної роботи згідно із структурою залікових кредитів.

Отже, у ході вивчення навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» виділяється два види контролю: поточний та підсумковий.

1. Поточний – здійснюється на семінарських та практичних заняттях. За змістом він передбачає перевірку знань студентів з тем семінарського та практичного, а також лекційного заняття та умінь самостійно опрацьовувати навчально-методичну літературу по даній тематиці, а також виконання завдання самостійної роботи.

2. Підсумковий – здійснюється у формі залікової контрольної роботи. Кожен студент отримує індивідуальний варіант залікової контрольної роботи, який містить запитання по кожній темі навчальної дисципліни.

Отримані бали під час залікової контрольної роботи плюуються до балів отриманих на семінарських та практичних заняттях.

За поточний і проміжний контроль кожний студент повинен набрати 25 і більше балів, але не більше 50 балів. Тобто у кінцевому підсумку за поточний, проміжний і підсумковий контроль кожним студентом може бути набрано максимум 100 балів (див. таблицю).

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЩО ПРИСВОЮЄТЬСЯ СТУДЕНТАМ

Форма навчання	Поточне тестування та самостійна робота							Модульний контроль		Підсумковий контроль (залік)	Сума
	ЗМ 1				ЗМ 2			ЗМ1	ЗМ2		
	Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т5	Т6	Т7				
Денна(усього балів)	0-4	0-4	0-4	0-5	0-4	0-5	0-4	10	10	50	100
Опитування на семінарах	0-2	0-2	0-2	0-3	0-2	0-3	0-2				
Конспекти самопідготовки	0-1	0-1	0-1	0-1	0-1	0-1	0-1				
Самостійні роботи	0-1	0-1	0-1	0-1	0-1	0-1	0-1				

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
68-74	D	задовільно	
61-67	E		
35-60	PX	незадовільно	не зараховано
0-34	G		

|

12. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА РЕКОМЕНДОВАНІ ЛІТЕРАТУРНІ ДЖЕРЕЛА

Семінарське заняття № 1

Тема: **Методологія та методи наукових досліджень**

Мета: оцінка знань студентів про структуру методології, методологічні засади дослідження в туризмі (обговорення методів дослідження).

План:

Впродовж двох годин обговорюються наступні питання:

1. Поняття методології науки
2. Методи наукового дослідження
3. Системний підхід у науковому пізнанні

Рекомендована література:

Основна:

1. Каламбет С.В. Методологія наукових досліджень: Навч. посіб. / С.В. Каламбет, С.І. Іванов, Ю.В. Півняк. – Дн-вськ: Вид-во Маковецький, 2015. – 191 с.
2. Кальниш Ю.Г. Методологія наукових досліджень: навч.-метод. посіб. для підг. магістрів за спец. 8.150101 Державна служба / Ю.Г. Кальниш, Л.М. Усаченко - К.: ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2013. – 126 с.
3. Пальчевский Б.А. Научное исследование: объект, направление, метод. - Киев, 1999. - 226 с.
4. Юринець В.Є. Методологія наукових досліджень: навч.посібник / В.Є. Юринець. - Львів: ЛНУ імені Івана Франка, - 2011. - 178 с.
5. Штойко П. І. Концепції природознавства: [навч. посібник] /П. І. Штойко; Відповідальний за випуск доктор філос. наук В. І. Онопрієнко. Рекомендовано Міністерством освіти і науки України як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів (Лист № 1/11 – 5162 від 15. 06. 2010). – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 456 с.

Допоміжна

1. Штойко П. И. К обоснованию методики историко-ландшафтных исследований / П. И. Штойко // Тезисы докл. V съезда Географического общества Украинской ССР. – К.: Наукова думка, 1985. – С.155.
2. Штойко П.И. Теоретико-методологические основы исследования истории географии /П. И. Штойко //Историческая география: теория, методы и инновации. Материалы III Международной научной конференции (Санкт-

Петербург, 23-25 серпня 2007). – СПб: ЛГУ ім. А. С. Пушкіна, 2007. – С.54 -56.

3. Штойко П. Методологія географічної науки в епістолярній спадщині Степана Рудницького / П. Штойко // Історія української географії. Всеукр. науково-теоретичний часопис. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2017. – Вип. 36. – С. 17–22.
4. Штойко П. Методологічні підходи до періодизації становлення новітньої української географії / П. Штойко // Вісник Львівського університету. Серія географічна. – Львів, 2014. – Вип. 47. – С. 301–305.

Семінарське заняття № 2

Тема: Методика дослідження національного туристичного ринку

Мета: виявлення та поглиблення знань студентів про оцінку середовища ринкової економіки, аналізу стану туріндустрії держави, про національний туристичний ринок та функції, а також про прогнозування та планування розвитку туристичної індустрії.

План:

Впродовж двох годин обговорюються наступні питання:

1. Поняття і основні категорії національного туристичного ринку, функції.
2. Оцінка середовища ринкової діяльності.
3. Аналіз стану туріндустрії держави.
4. Прогнозування й планування розвитку туристичної індустрії

Рекомендована література:

Основна:

- Булашев А.Я. Спортивный туризм: учебник для вузов физкультурного профиля. – Х.: ХГАФК, 2004. – 388 с.
- Дехтяр В.Д. Основи оздоровчо-спортивного туризму. – К.:Науковий світ, 2003. – 203 с.
- Каламбет С.В. Методолія наукових досліджень: Навч. посіб. / С.В. Каламбет, С.І. Іванов, Ю.В. Півняк. – Дн-вськ: Вид-во Маковецький, 2015. – 191 с
- Федорченко В.К., Дьорова Т.А. Історія туризму в Україні: Навч. посіб. / Передм. В.А.Смолія. - К.: Вища шк., 2002. - 195 с.

- Федорченко В.К. Туризм на порозі ХХІ века // Гостиничний бізнес. - 2000. - №1. - С.6-11.

Допоміжна:

- . Стеченко Д. М. Методологія наукових досліджень: Підручник / Д. М. Стеченко, О. С. Чмир. 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2007. – 317 с.
- 4. Цехмістров Г. С. Основи наукових досліджень / Г. С. Цехмістров. К.: Слово, 2003. 240 с.

Семінарське заняття № 3

Тема: Соціологічні методи дослідження

Мета: оцінка знань студентів про функції та завдання соціологічного дослідження в туризмі, теоретичні та емпіричні соціологічні дослідження. Обговорення програми і техніки соціологічного дослідження.

План:

Впродовж двох годин обговорюються наступні питання:

1. Функції і завдання соціологічного дослідження в туризмі.
2. Теоретичні та емпіричні соціологічні дослідження.
3. Програма і техніка соціологічного дослідження.

Рекомендована література:

Основна:

- Булашев А.Я. Спортивный туризм: учебник для вузов физкультурного профиля. – Х.: ХГАФК, 2004. – 388 с.
- Дехтяр В.Д. Основи оздоровчо-спортивного туризму. – К.:Науковий світ, 2003. – 203 с.
- Федорченко В.К., Дьорова Т.А. Історія туризму в Україні: Навч. посіб. / Передм. В.А.Смолія. - К.: Вища шк., 2002. - 195 с.
- Федорченко В.К. Туризм на порозі ХХІ века // Гостиничний бізнес. - 2000. - №1. - С.6-11.
- Квартальнов В.А., Федорченко В.К. Туризм социальный: история и современность. - К.: Вища шк., 1989. - 342 с.
- Лукашевич М.П., Шандор Ф.Ф. Соціологія туризму: Курс лекцій. – Ужгород: Мистецька лінія, 2008. – 340 с.

Допоміжна:

- Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень: Навчальний посібник / О. В. Крушельницька. – К.: Кондор, 2003. – 192 с.

Семінарське заняття № 4

Тема: Методи статистичного спостереження у туризмі

Мета: перевірити знання студентів зі статистики туристських доходів та витрат, проблеми статистичного обліку в туризмі та статистики туристичних потоків.

План:

Впродовж двох годин обговорюються наступні питання:

1. Проблеми статистичного обліку в туризмі.
2. Статистика туристичних потоків.
3. Статистика туристських доходів і витрат.

Рекомендована література:

Основна:

- Аналіз роботи суб'єктів туристичної діяльності України за 2002 рік (за даними форми № 1-ТУР).// Матеріали серверу Державної туристичної адміністрації - <http://www.tourism.gov.ua/>
- 2. Загальні Підсумки роботи туристичної галузі в 2002 р.// Матеріали серверу Державної туристичної адміністрації - <http://www.tourism.gov.ua/>
- 4. Статистика: Навч. посіб. для ВНЗ / Фещур Р.В., Барвінський А.Ф. - Л., 2001. - 276 с.
- 5. Статистика: Навч. посіб. Рекомендовано Мін. освіти і науки України / Уманець Т.В., Пігарев Ю.Б. - К.: Вікар, 2003. - 623 с.
- 6. Статистика: Підруч. для ВНЗ. - 2-ге вид., перероб. і доп. Допущено Мін. освіти України / Герасименко С.С., Єріна А.М., Пальян З.О. - К., 2000. - 476 с.
- 7. Статистичний бюлетень 2002 (скорочено). // Матеріали серверу Державної туристичної адміністрації - <http://www.tourism.gov.ua/>
- 8. Теорія статистики: Навчальний посібник / Вашків П.Г., Пастер П.І., Сторожук В.П., Ткач Є.І. - К.: Либідь, 2001. - 320 с..

Допоміжна:

- Цехмістров Г. С. Основи наукових досліджень / Г. С. Цехмістров. К.: Слово, 2003. 240 с.

Семінарське заняття № 5

Тема: Вибір та обґрунтування теми магістерської роботи

Мета: обговорення та поглиблення знань студентів необхідних для якісного написання магістерської роботи (вибір та обґрунтування теми, основні етапи підготовки до написання магістерської роботи).

План:

Впродовж 2 годин обговорюються наступні питання:

1. Процес висунення гіпотези щодо проведення наукового дослідження
2. Організація творчої діяльності дослідника
3. Основні етапи підготовки дипломних робіт.

Рекомендована література:

Основна:

- Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень: Навчальний посібник / О. В. Крушельницька. – К.: Кондор, 2003. – 192 с.
- 2. Мороз С. А. Методологія географічної науки: Навч. посібник / С. А. Мороз, В. І. Онопрієнко, С. Ю. Бортник. – К.: Заповіт, 1997. – 333 с.
- 3. Стеченко Д. М. Методологія наукових досліджень: Підручник / Д. М. Стеченко, О. С. Чмир. 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2007. – 317 с.
- 4. Цехмістров Г. С. Основи наукових досліджень / Г. С. Цехмістров. К.: Слово, 2003. 240 с.
- 5. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник / В. М. Шейко, Н. М. Куштаренко. 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання-Прес, 2013. 225 с.

Допоміжна:

- Адаменко О.М., Приходько М. М. Регіональна екологія і природні ресурси. В-во Таля, Івано-Франківськ, 2000. – 278 с.

Семінарське заняття № 6

Тема: Організація та планування наукових досліджень, їх інформаційне забезпечення

Мета: обговорення та поглиблення знань студентів необхідних для якісного написання дослідження: вимоги до написання магістерської роботи, вимоги до

оформлення тез доповідей та статей, підготовка до захисту магістерської роботи.

План:

Впродовж 2 годин обговорюються наступні питання:

1. Сутність магістерської роботи та її структура
2. Вимоги до магістерської роботи
3. Загальний зміст магістерської роботи та вимоги до її оформлення

Рекомендована література:

Основна:

- Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень: Навчальний посібник / О. В. Крушельницька. – К.: Кондор, 2003. – 192 с.
- 2. Мороз С. А. Методологія географічної науки: Навч. посібник / С. А. Мороз, В. І. Онопрієнко, С. Ю. Бортник. – К.: Заповіт, 1997. – 333 с.
- 3. Стеченко Д. М. Методологія наукових досліджень: Підручник / Д. М. Стеченко, О. С. Чмир. 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2007. – 317 с.
- 4. Цехмістров Г. С. Основи наукових досліджень / Г. С. Цехмістров. К.: Слово, 2003. 240 с.
- 5. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник / В. М. Шейко, Н. М. Куштаренко. 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання-Прес, 2013. 225 с.

Допоміжна:

- Адаменко О.М., Приходько М. М. Регіональна екологія і природні ресурси. В-во Таля, Івано-Франківськ, 2000. – 278 с.

Семінарське заняття № 7

Тема: Магістерська робота, її підготовка та публічний захист

Мета: обговорення та поглиблення знань студентів необхідних для якісного написання магістерської роботи (вимоги щодо оформлення тез доповідей та статей підготовка до захисту магістерської роботи).

План:

Впродовж 2 годин обговорюються наступні питання:

1. Структура та технічне оформлення магістерських робіт.
2. Вимоги до оформлення тез доповідей і статей.
3. Підготовка до захисту та захист магістерської роботи.

Рекомендована література:

Основна:

- Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень: Навчальний посібник / О. В. Крушельницька. – К.: Кондор, 2003. – 192 с.
- 2. Мороз С. А. Методологія географічної науки: Навч. посібник / С. А. Мороз, В. І. Онопрієнко, С. Ю. Бортник. – К.: Заповіт, 1997. – 333 с.
- 3. Стеченко Д. М. Методологія наукових досліджень: Підручник / Д. М. Стеченко, О. С. Чмир. 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2007. – 317 с.
- 4. Цехмістров Г. С. Основи наукових досліджень / Г. С. Цехмістров. К.: Слово, 2003. 240 с.
- 5. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник / В. М. Шейко, Н. М. Куштаренко. 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання-Прес, 2013. 225 с.

Допоміжна:

- Адаменко О.М., Приходько М. М. Регіональна екологія і природні ресурси. В-во Таля, Івано-Франківськ, 2000. – 278 с.